

Det Skøn, som den kaldsberettigede udøver, kan blive saa frit og omfattende, at intet kommunalt Raad kan vide, hvornaar en Indstilling vil blive tagen til Følge eller kasseret. Kommunernes Retsstilling paa dette Omraade vil ogsaa fremtidig blive fuldstændig usikker; uklar og taaget. Jeg beklager i meget høj Grad dette Resultat. Jeg tror, at naar Folketinget havde fastholdt sit Standpunkt, havde vi ogsaa kunnet naa at faa det anerkendt. Jeg har over for mine Vælgere saa ofte, som jeg dertil havde Anledning, erklæret, at jeg var rede til at stemme for en ny Skolelov. Jeg erkender nemlig lige saa fuldt som andre ærede Medlemmer, at der er megen Opfordring for os til at forbedre Lærernes Kaar. Jeg er ikke blind for, at det gælder særlig Lærerne, at skulle de virke i deres Kald med det Udbytte, som vi ønske af deres Gerning, maa de være stillede saaledes, at de ikke ere udsatte for alt for stærke Næringsssorger. Men jeg har stadig føjet til, naar jeg har omtalt Skoleloven over for mine Vælgere, at hvor gerne jeg end vilde være med til at gennemføre en saadan Lov, var det dog en Hovedbetingelse for mig for at kunne gaa med dertil, at Kommunernes Ret ikke blev prisgiven, at vi fik fuld Klarhed tilvejebragt med Hensyn til denne Ret. Dette mit Haab er sørgelig blevet skuffet, og jeg føler mig forvisset om, at de kommunale Raad trindt om i Landet ville føle en lignende Skuffelse, ville føle sig ladte i Stikken af det høje Folketing. Jeg tror ogsaa, jeg tør sige, at mangfoldige Lærere, hvor inderlig de end ønske en Skolelov, dog ikke have ønsket at faa denne Lov paa Bekostning af Kommunernes Ret. Jeg har talt med flere Lærere, som udtrykkelig have sagt, at de ikke forlangte, at Folketinget skulde skaffe dem en Skolelov med Tilidsættelse af Kommunernes Ret. Jeg skal her særlig nævne en nu afdød, men over hele Landet bekendt og anset Skolemand, Lærer A. A. Jørgensen i Vaalse, som indtil sin Død var Medlem af Bestyrelsen for Danmarks Lærerforening. Han var en af dem, som virkede mest ufortrødent for en Skole-reform. Han kom til mig, den Gang Bestyrelsen havde vedtaget at sætte sig i Forbindelse med de forskellige Rigsdagsmænd for at paavirke dem til Gunst for Reformen. Han udtalte eftertrykkeligt, at det hverken var hans eller hans Kollegers Begæring at faa en Skolelov, som skulde købes paa Bekostning af de kommunale Raads ved Loven af 1856 hjemlede Ret. Jeg vil derfor som sagt ikke kunne give min Stemme

til det foreliggende Lovforslag, hvor meget jeg end sympatiserer med Ønskerne om at forbedre Lærernes Kaar og højne Folkeskolen. Jeg vil nødigt sige noget, som kunde være ubehageligt for den ærede Ordfører (J. C. Christensen), jeg sætter personlig megen Pris paa ham, det ved han, men det maa dog være mig tilladt at udtale, at det ikke forekommer mig, at denne vigtige Sag er bleven ledet paa en særlig omsigtsfuld Maade. Mit politiske Liv er nu ikke saa ganske kort, men jeg kan dog ikke i Øjeblikket mindes nogen stor Sag, der er bleven ledet med mindre Held fra dette Tings Side end denne. Jeg tror, at det Resultat, vi naa nu, kunde vi have naaet for længe siden, hvis vi havde villet opnaa det paa de Vilkaar, der her bydes os. Jeg kan ikke undlade at komplimentere den højtærede Kultusminister. Han har ved denne Sags Behandling vist, at hvad mere rutinerede Politikere ikke have formaaet, det har han været habil til at gennemføre. Paa en Tid, da ethvert Haab om at faa noget ud af Skoleloven var opgivet af alle andre, greb den højtærede Minister til med en lykkelig Haand, og han har været saa heldig nu at føre denne Sag i Havn. Det er højst glædeligt for den højtærede Minister.

Jeg beklager kun, at Udfaldet er saa lidt glædeligt for Kommunerne, hvis Ret vi jo alle hævde, i alt Fald i Munden, men desværre ikke altid i Grunden. Jeg kommer her til at mindes en Ytring af Søren Kierkegaard om den mærkelige Evne til at „fortone og tilsløre“, som det gejstlige Element skal besidde. Det synes, at denne mærkelige Evne besiddes af det gejstlige Element lige fra Spidsen og helt ned efter, lige fra Bisp til Degn. Den Kunst at „fortone og tilsløre“ er i høj Grad bleven lagt for Dagen ved denne Lejlighed. Man skulde, naar man ikke vidste bedre, tro, at der her var tilvejebragt ikke blot en antagelig, men efter de faldne Udtalelser at dømme endog en fortræffelig ny Skolelov, og at dette var sket saa snidelig, at Folketingets Hovedformaal i Kommunernes Ret var fuldstændig hævdet. Jeg har nu taget mig den Frihed at yde mit Bidrag til, at de virkelige Forhold kunne komme til at ligge klart for; jeg har ikke ønsket at være med til at „fortone og tilsløre“. For Afgørelsen har det jo intet at betyde, hvad man her i Dag siger, eller hvorledes den enkelte stemmer. Sagen er jo paa Forhaand afgjort; allerede i Fredags fik man Forligsvilkaarene at vide, og i Lørdags Morges, inden Fællesudvalget